

den zijn met bepaalde gebeurtenissen en personen. Staat u mij toe dat ik hierbij aan mijn vader denk, die in 1912 zijn intrede in de Laurenskerk deed en er zijn afscheidspraak hield eind maart 1940. De aanblik van de ruïne van de Grote Kerk deed hem fysiek pijn en ik zie nog de vreugde toen mijn moeder na uren dwalen door het puin met een stuk van een der koperen verlichtingskronen thuis kwam om althans nog iets tastbaars van hun geliefde kerk te bezitten. Bij de inventarisatie van de verbrande kerken valt niet alleen de grote differentiatie van het godsdienstig leven op, maar ook dat het kerkelijke leven in onze havenstad vanouds internationaal was gestempeld. Waalse protestanten, hugenoten en schotse presbyterianen vonden hier een toevluchtsoord en konden onbelemmerd hun eredienst uitoefenen. Behalve deze vervolgden gingen ook anglicanen en later duitse lutheranen in hun eigen taal en liturgie ter kerke. In de achttiende eeuw kregen ook de joden toestemming om een synagoge te bouwen. De synagoge aan de Boompjes werd een van de mooiste van West-Europa. In deze eeuw werd het aantal kerken van vreemde nationaliteit nog belangrijk uitgebreid, speciaal in het kader van de zorg voor de buitenlandse zeelieden.

Ik sprak van veel schoonheid die voorjaar 1940 in weinige uren verging. Dit betreft niet alleen de Grote- of St. Laurenskerk. Op vele wijzen en plaatsen hebben bouwlieden en architecten tempels opgericht ter ere van de Opperbouwmeester des Heelals. Ik noem alleen de prachtige schuilkerk van de oud-katholieken, de H.H. Laurentius en Maria Magdalena-kerk aan de Lange Torenstraat, de Lutherse kerk met haar beroemde groenkoperen dak aan de Wolfshoek, de rijke barokkerk, de R.K. schuilkerk van de Heilige Rosalia aan de Leeuwenstraat en de achthoekige Zuiderkerk der Hervormde Gemeente met haar markante 19de eeuwse toren aan de Glashaven. De Rotterdamse kunstenaar Marius Richters, die ook de wanden van de raadszaal in het stadhuis op eigentijdse wijze versierde, voltooid hier in 1939 drie grote en twaalf kleinere gebrandschilderde ramen waarmee de kerk een uniek aanzien kreeg in de toenmalige protestantse kerken van Nederland.

Perspectief

Bij de opening van Giacomo Manzù's monumentale deuren van de Laurenstoren, waarop oorlog en vrede verbeeld zijn, sprak de